

ban fölfogják és értik, és hogy e' szerint alkalmazhatóak, miszerint a' házasságban netalán nyerendő gyermekeiknek, a' szükséges első hitoktatást megadhaszák; és azért is nem annyira a' kátei kérdéseknek értelemnélküli elpengése vétetik igénybe, hanem a' Hoványi-féle könyvnélküli katekizmus' modorában, szem elibe állittatik az egész kath. hitczikkek' szépen összefüggő épülete, és kimutattatik, hogy mint meg annyi láncszemek egymásból folynak a' hitczikkek azon fő keresztény tanból: Az atya Isten teremtetete, a' Fiu Isten megváltotta, a' Szentlélek Ur Isten megszentelte a' világot. Nincs vallási tárgy, mellyet ebbe beleszöni nem lehetne. Illy alaku előadások érdekesek a' korosabb hallgatóságra is, és azért szivesebben jelennek meg; de különösen az ifjak és leányzók vonattatnak a' templomba, már kíváncsiságból is, és leginkább azon oknál fogva, hogy valamit tanuljanak, nehogy, midőn majd rájok jön a' sor, és mint mátkák nyilvánosan ki fognak kérdeztetni, ostoba feleleteket adjanak, a' mivel nem igen szoktak törődni, ha a' házasulandók négy fal közt a' lelkész' szobájában oktattatnak. Én legalább tapasztaltam, hogy a' templombani nyilvános mátkai kikérdeztetés igen eredménydus ösztön legyen arra, hogy az ifjuság rászokjék a' délutáni hitoktatásokra szorgalmatos megjelenésre, mire különösen szükséges, hogy senkivel kivétel ne tétessék, hanem szigorun tartassék meg a' rend, hogy senki, habár bíró vagy más előkelő' fia vagy leánya volna is, ne eskettessék meg, mielőtt a' nyilvános kikérdeztetést kiállta volna; hiszen az illy, templombani szóváltásban maga Krisztus urunk is 12 éves korában részt vett. Igaz, e' rendszerben is rejlik egy neme a' kényszerítésnek, rászorításnak; de ilyenre az egyháznak joga van, a' nélkül, hogy a' polgári hatóságra szorulna, miszerint őt erőhatalommal ez eljárásban támogassa, mi csak keserítést és ellenszegülést szül.

Ezeken kívül bátor volnék még valamit ajánlani a' népben tapasztalt vallási hanyagság ellen, a' mit ismét saját tapasztalásomból meritettem; és ez: jámbor társulatok, buzgó egyesületek és ajtatos testvérületek' (fraternitates) a' nép közti behozatala, mint legjobb előkészítésül egyszersmind a' nálunk is megtartandó népmisziókra. A' ki meg van győződve arról, hogy a' vallási buzgóság a' hivek között Istentől nyert malaszt (gratia gratis data); a' malasztnak elnyerésére pedig leghathatósabb eszköz az imádság: az nem fog kételkedni, hogy ha hitbuzgó népet kívánunk, sokat sokat kell imádkoznunk, és pedig társulatokba állva, állhatatosan, bizodalmasan mintegy ostromolnunk kell az eget a' buzgóság' malasztjáért! „Lasset uns beten und hoffen!“ monda egy nagy tekintély Németország felől, 's én tökéletesen egyetértek vele, és a' mindennapi tapasztalás is mellette szól. Senki nem tagadhatja, hogy Frankhonban egy

idő óta éledni kezd az utánczásra méltó vallási szellem, és magok vallják az érdekeltek, miszerint ezen jó eredmény a' behozott ajtatos hü társulatoknak köszönhető, mellyek' tagjai néhány évek előtt egyesültek, és tevékenységöket, még oda is kiterjesztették, hogy naponta buzgón imádkoznak Angolhon' megtérítéseért. „Multum valet deprecatio justis assidua.“ Kövessük mi is ezt, tegyük általánossá honunkban az „eleven olvasóról“ nevezett sz. Mária' társulatát, melly a' népnél legpracticusabbnak mutatkozik, mert igen népszerű alapra, a' sz. olvasói imádságra van fektetve, és legyünk meggyőződve, hogy ezzel a' vallásnak sz. ügyét hatályosan előmozdítandjuk. Bizony hat még a' keményebb szivekre is, midőn látják, hogy e' jámbor társulat' tagjai, nem csak magokért imádkoznak, hanem a' bünösök' megtéréseért is; olvadozni kezd még a' keményebb szív' jégvártyája is, ha az eleven sz. olvasói énekek' lágy hangjait hallja, hallja vasárnaponkint délután, mint énekelik a' társulat' tagjai: „Zengjünk dalt Szüz Máriának!“

Ezek volnának — többi közt — a' módok, és pedig tapasztalás szerint fogantatos módok, mellyekkel, Isten' kegyelmével, segíteni lehetne a' vallási hanyagságon a' nép közt, és némikép a' népmisziók' elébe dolgozni. Ismét kérem, ez többnek ne tekintessék, mint igénytelen szerény javaslatnak, mellyet B. K. ur' felhívásának következtében, saját tapasztalása után ad
Egy falusi pap. *³)

Adatok a' szent-ferenczrendiek' történetéhez honunkban.

Esztergomi kolostor sz. Annához.

VII.

(Vége.)

A' Belgrádnál küzdő császári seregek' fegyvereire sikerdus áldást óhajtó kéressel párosult ezen ünnepélyes beigtatásunk; a' belvárosi plebánia-templomban, hol a' czéhek összesereglettek, tartott énekes misével vette kezdetét, honnan a' jelen volt erősségi

*³) Midőn e' sorokat bezárnám, kezembe akadt egy tudósítás Éjszakamerikából (Hist. Pol. Bl. 25. K. 313. l.), hol rendezett népmisziokról van szó, mellyeket Cincinnatiában és más tartományokban fényes eredménnyel tartott a' mult évben Weninger atya, ki különösen azon czélból utazott Európából oda, hogy az újvilágnak is hozza meg a' népmisziók' áldását. Illy példák után épen csak Magyarországon tartunk attól, hogy nálunk kudarcot valljon a' népmiszió? Az állittatik: hogy a' népmiszió, ha rendkívüliségénél fogva tesz is benyomást a' kedélyekre, ezen benyomás nem tartós; mint rögtön jött, ugy rögtön el is enyészik. Tehát a' rendes lelkész nem bírná á-

lovas és gyalog katonaság' tiszteletkedése alatt, a' lelkésztől rendezett, és a' czéhek' lobogói által diszesített szent menet viz-városi templomunkba vezetett. Itt az ünnepélyhez szabott szónoklat, és a' menetben szorosán megtartandó rend' fölolvása után, megkezdődött a' menet, mellynek méltóságát nem kevéssevel nevelte a' csendes idő, és kegyesen mosolygó nap; az utcza magas zöld ágakkal elevenítve, az utak kerti és réti virágokkal himezve voltak. Az erősség' lovas serege illő komolysággal, mint a' menet' éke, csinos zenekarral nyitá meg az ünnepélyt, a' gyalogság pedig az egész menetet két részre osztá; köztük bevett rendben haladtak a' czéhek, mindegyik tulajdon zászlója alatt és zene' kíséretében és közbesített hangos imádsággal; ezeket nyomban követte a' csinosan öltözött és három nyelven fölváltva éneklő legénység. Ezek után jöttek lelkészeik' vezénylete alatt a' városi és környéki korda-társulatok szinte zászlókkal; ezekután a' nemes tanács, melly előtt magyar szokás szerint egy fehér, arannyal és gyöngygyel gazdagon kivart zászló vitetett, mellynek egyik részén a' város' czimere vala látható illy irattal: „Pro Vrbe haC et Patria DeVote TV preCare MarIa!” Másik részén pedig sz. Ferencz atyánk' képe következő jeggyel: „S. FranCIscVs per sVos Fratres IntranDo beat Vrbem.” Ide rendeltetett az ének- és zenekar, mellyt a' szerzet követett; elől arannyal fődött diszes kereszt, himzett zászlóval, mellynek külső része' egyik felén kétfejű sas védő szárnya alatt Kapistrán János' képe vala festve, alól pedig V. Miklós pápának a' szenthez irt leveléből eme' szavak: „VaDe Ioannes VInCes TVrCam.” Fölül: „DVce CapIstrano trIVMphVs” szavak valának olvashatók. Másik felén a' Melchisedechtől kenyeret nyert Abraham képében sabaudiai Jenő fővezér remeklő kézzel vala himezve, illy ragyogó szavakkal: „EVgenI agenDo VInCes TVrCam.” Belső részén pedig arannyal és gyöngygyel ügyesen vart Oltári-szentség alatt ezek: „SaLVtarIs HostIa TV CLeMenter Da robVr.” Ezen kereszt után mentek sorsosink, a' jezuita atyák, az ünnepélyre megjelent lelkészek mind egyházi öltönyben. A' menetet Schebach capistrán atya, a' rend' őrnöke, az Oltári-szentséggel mennyezet alatt fényes segéd-

polni hiveiben a' népmissio által felköltött buzgóságot! Lám Amerikában a' papság ezen nem aggódik; pedig ha tekintetbe vesszük az ott működő lelkészeknek az elszórtan lakó hivekhez mért csekély számát, és egyéb temérdek nehézségeket, mellyekkel megküzdniek kell: a' mi állásunk százszorta kedvezőbb! Vagy mivel az álmos, ha fel is költetik, megint elaludhatik: tehát fel se is költjük, hanem nyugottan hagyjuk alunni? De bizony, csak hadd költse fel a' népmissio az indifferentismus' karjai közt mélyen alvó hiveinket, majd rajta leszünk, hogy osztán ébren tartsuk!

A' beküldő.

szolgálattól és két városi lelkész uraktól környezve vezette, többször áldást adva a' buzgó népre. A' mennyezet után 600 piros és zöld szalaggal ékesített fehér öltönyű leányok, nemzetiesen leeresztett, szüz szemérem fonta koszoru hajfürttel, ajtatos asszonyi sokaságtól körülvéve, egymást fölváltva vivék a' Boldogságos Szüz Mária' ez ünnepélyre válogatott izléssel kicsinosított képét, s' zsolosmázva dicsérték az Istent. Alig közelítette meg az őrnök sz. Anna templomát, midőn a' templom előtt szabatos rendben állott katonaság, a' kolostor' főkegyelője K u k l e n d e r Ferencz várparancsnok' meghagyásából, a' vár' fokozatán lévő ágyuk- és mozsarakkal utánozandó üdvözlő lövést tesz. A' beigtatási beszéd után három nyelven hirdettetett az Isten' igéje, az énekes mise alatt 5000 ember részesült a' szent áldozatban. Az ünnepély „Te Deum”-mal végződött, és ágyuk-, taraczkok- és puskákból háromszor ismételt tisztelgő robbajlövessel fejeztetett be.

1719-ben az építés folytatattott, 1755-ben nyerte mostani modorát. A' lauretomi kápolnát K u k l e n d e r Ferencz' szeretett neje Trkl Katalin asszonyság építette, hová férjével temetkezett idővel. A' templom' sirboltjában nyugosznak Terstyánszky János alnádor † 1719-ben; Borbála ennek neje † 1758. Hadik tábornagy' szép reményű leánya Mária † 1760. Eröss Ádám várparancsnok, ki kívánata szerint rendünk' ruhájába öltöztetve itt temettetett el. † 1765.

Esztergomi templomunkban 1717. évtől 2 magyar, 2 német és 1 tót szónok működött. 1787-ben a' tót beszédek eltöröltettek, s' a' magyar és német királyi városi plebánia-templomba tétettek által a' nép' legnagyobb lelki kárával. A' német szónok a' fonkított időtől nemzeti tanodai katekéta is volt. 1818-ban Rudnay Sándor és bibornok, primás-herceg templomunkban ünnepnapokon magyar beszédet tartatni rendelt. 1820-ban behozta a' tót beszédeket, és délutáni katekesist, nem különben a' német szónokot is templomunkba tette által, mint eredeti helyére. 1823-ban ő hercegsége octoberhó' 5-dik napján templomunkat fölszentelni kegyeskedett. 1824-ben a' Szentlélekről czimzett plebánia e' kolostorhoz kebeleztetett.

Jelenlegi személyzete összesen 25, áldozár 13. Első és másod évi isteni-tudomány-hallgató 7; laicus 5; előljáró 1; karmester 2; hittudomány-tanár 2; 1 magyar, 2 német és 2 tót szónok; kik közül egyik a' szent-lelki plebániában foglalatoskodik. Az elemi tanodákat kateketával, a' börtönöket lelkészszel látja el. Ide két káplánság tartozik. A' szerzet' számára a' posztó itt gyártatik III. Károly király' engedményezéséből.